

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.217+341.48

А. В. ВОЙЦІХОВСЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного та міжнародного права
факультету № 4 (кіберполіції)
Харківського національного університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Досліджено особливості діяльності ЄС у боротьбі з торгівлею людьми; здійснено аналіз міжнародних документів ЄС у зазначеній сфері. Визначено нові організаційно-правові механізми ЄС щодо протидії торгівлі людьми.

Ключові слова: Європейський Союз, торгівля людьми, Група експертів ЄС щодо торгівлі людьми, Європейський координатор з протидії торгівлі людьми, Європол, Євроюст.

Voytsihovskyi, A.V. (2016), "Activities of the European Union on combating human trafficking" ["Dіialnist Yevropeiskoho Soiuzu shchodo protydii torhivli liudmy"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 18–24.

Постановка проблеми. Торгівля людьми є сучасною формою рабства, порушенням прав людини, що є злочином як проти особи, так і проти держави. За даними Міжнародної організації праці, у світі налічується приблизно 20 млн 900 тис. жертв торгівлі людьми. Однак, незважаючи на масштаб проблеми, кількість випадків, коли винні в цих злочинах були притягнуті до відповідальності, неймовірно мала.

Жертвами торгівлі людьми стають особи, яких переміщують через кордони держав – членів Європейського Союзу з метою подальшого утримання в підневільному стані або для примусової праці. Транснаціональні кримінальні організації, які керують мережами торгівлі людьми, можуть становити загрозу як національній безпеці окремих держав, так і безпеці ЄС у цілому. Тому боротьба з торгівлею людьми посідає одне з провідних місць у політиці ЄС в галузі юстиції, внутрішніх справ і міжнародних відносин.

Оскільки Україна є однією з країн походження і транзиту жертв торгівлі людьми в держави – члени ЄС, дослідження вітчизняного законодавства і гармонізація його з правовими нормами ЄС у цій сфері має надзвичайно велике теоретичне і практичне значення як для України, так і для інших держав, які мають з ЄС спільний кордон.

Означені фактори й зумовлюють **актуальність** теми даного дослідження, його теоретичну і практичну значущість.

Стан дослідження. Проблема торгівлі людьми почали приділяти багато уваги на науковому рівні. Окремі міжнародно-правові питання протидії торгівлі людьми як порушенню прав людини досліджувалися у працях Г. Л. Кохан, Н. В. Плахотнюк, О. В. Святун, А. В. Павленко та ін. Крім того, серед українських дослідників деяких аспектів цієї проблематики слід назвати О. М. Бандурку, Ю. М. Галустян, К. Б. Левченко, В. М. Куц, Т. А. Татаринцева, С. М. Рагушного, Ю. С. Шемшученко, М. В. Буроменського, В. Н. Денисова, М. М. Микієвич, І. А. Шваб, О. В. Швед та ін. Їхні праці є методологічним підґрунтям подальшого розкриття, теоретичного уточнення розуміння сучасних міжнародних стандартів забезпечення прав людини, в тому числі у сфері протидії торгівлі людьми.

Метою цієї статті є дослідження особливостей діяльності Європейського Союзу в боротьбі з торгівлею людьми; аналіз міжнародних документів ЄС у зазначеній сфері; визначення нових організаційно-правових механізмів ЄС щодо протидії торгівлі людьми.

Виклад основного матеріалу. Вперше на проблему протидії торгівлі людьми Європейський Союз звернув увагу наприкінці 80-х років ХХ ст. Так, 14 квітня 1989 р. Європейський Парламент ухвалив Резолюцію про експлуатацію проституції та торгівлю людьми [1], а 16 вересня 1993 р. – Резолюцію про торгівлю жінками [2].

Згодом, 18 січня 1996 р., Європейським Парламентом була ухвалена Резолюція про торгівлю

людьми [3], в якій торгівля людьми проголошується несумісною з мораллю та гідністю і визнається серйозним порушенням прав людини, що потребує спільних зусиль для його запобігання.

На виконання положень зазначених резолюцій 24 лютого 1997 р. Радою ЄС були ухвалені Спільні дії про боротьбу з торгівлею людьми та сексуальною експлуатацією дітей [4]. У документі було закріплено визначення злочину «торгівля людьми» і засади міжнародного співробітництва щодо протидії йому.

У рамках конференції на рівні міністрів внутрішніх справ у м. Гаазі 26 квітня 1997 р. держави – члени ЄС підтвердили свої зобов'язання щодо посилення співробітництва у сфері боротьби з торгівлею людьми, зокрема жінками. Результатом проведеної конференції стало ухвалення Гаазької міністерської декларації європейських рекомендацій щодо ефективних заходів по запобіганню та боротьбі з торгівлею жінками з метою сексуальної експлуатації [5].

Учасники Гаазької конференції визнали, що торгівля жінками з метою сексуальної експлуатації є серйозною формою міжнародної організованої злочинності, що має тенденцію до швидкого розповсюдження. Декларація рекомендувала залучати до співпраці у сфері протидії торгівлі людьми соціальні, правоохоронні й міграційні органи, неурядові організації та ін.

Незважаючи на те, що Декларація не містить для держав зобов'язальних положень, а також нею не передбачено будь-яких механізмів контролю за її виконанням, вона справила значний вплив на зміст наступних документів, які ухвалювались як у рамках Європейського Союзу, так і в рамках Ради Європи.

У жовтні 1999 р. на засіданні Ради ЄС обговорювалися питання про створення Регіону свободи, безпеки та справедливості. Учасниками засідання були запропоновані конкретні ініціативи у сфері нелегальної міграції та торгівлі людьми. Рада ЄС наголосила на необхідності проведення інформаційних кампаній у країнах з поширенням відомостей щодо можливостей легальної імміграції та для запобігання торгівлі людьми. Державам – членам ЄС рекомендувалося ухвалити нормативні акти, які б передбачали суворіші покарання за злочини, пов'язані з торгівлею людьми.

19 липня 2002 р. Радою ЄС було прийнято Рамкове рішення про боротьбу з торгівлею людьми (2002/629/JHA) [6]. Зміст документа стосувався головним чином положень кримінального законодавства. У ньому було закріп-

лено визначення злочину «торгівля людьми», встановлено максимальний термін покарання для злочинців, причетних до торгівлі людьми, а також передбачено можливість притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб, якщо це відповідає законодавству відповідної держави – члена ЄС [7].

Після ухвалення Рамкового рішення за ініціативою Європейської комісії з 18 по 20 вересня 2002 р. у м. Брюсселі було проведено Європейську конференцію щодо запобігання та боротьби з торгівлею людьми – Глобальний виклик для XXI сторіччя. У роботі конференції брали участь представники держав – членів ЄС, країн-кандидатів, держав-сусідів – України, Росії, а також США, Канади, Китаю, міжнародних неурядових організацій та ін. Основною метою конференції було надання можливості для критичної оцінки загальних напрямів у торгівлі людьми і європейської стратегії щодо вирішення проблеми, яка ризикує підірвати фундаментальні цінності і повну реалізацію у сферах свободи, безпеки та правосуддя. Учасники конференції закликали до вжиття конкретних заходів і посилення співпраці щодо захисту жертв і надання їм допомоги, а також до посилення співпраці поліції та судових органів у боротьбі з торгівлею людьми.

Результатом роботи конференції було ухвалення Брюссельської декларації щодо запобігання та боротьби з торгівлею людьми [8]. Документ передбачає подальший розвиток міжнародного співробітництва, реалізацію конкретних заходів, прийняття відповідних стандартів, ознайомлення з позитивною практикою та механізмами запобігання та боротьби з торгівлею людьми. Враховуючи, що Брюссельська декларація передбачила масштабний спектр заходів, цим можна пояснити її програмний характер. На сьогоднішній день вона формує основу діяльності Європейської комісії у сфері протидії торгівлі людьми.

Не припиняючи приділяти увагу проблемі торгівлі людьми, 20 жовтня 2003 р. Рада ЄС ухвалила Резолюцію про ініціативи щодо боротьби із торгівлею людьми, зокрема жінками [9]. У Резолюції зазначено, що торгівля людьми є не лише злочином, спрямованим на сексуальну і трудову експлуатацію осіб, а й становить порушення та неповагу до прав людини. Враховуючи це, Рада ЄС звернулася до держав-членів із пропозицією про необхідність ратифікувати та повністю імплементувати міжнародно-правові документи у сфері протидії торгівлі людьми; підтримувати заходи, спрямовані на створення системи моніторингу

торгівлі людьми з метою обміну оновленими даними та ін.

25 березня 2003 р. Європейська комісія ухвалила Рішення про створення консультативної групи, яка отримала назву «Група експертів ЄС щодо торгівлі людьми» [10]. Група експертів складається з кваліфікованих спеціалістів із досвідом, набутим під час діяльності в уряді держав – членів ЄС, країн-кандидатів та міжнародних організацій, громадських організацій, які беруть участь у боротьбі з торгівлею людьми або займаються науковими дослідженнями в державних або приватних вищих навчальних закладах. Метою діяльності Групи експертів є надання консультацій Європейській комісії з питань, що стосуються протидії торгівлі людьми.

Нині політика ЄС щодо протидії торгівлі людьми регулюється новою Директивою Європейського Парламенту та Ради ЄС щодо запобігання та боротьби з торгівлею людьми та захисту жертв від 5 квітня 2011 р. (2011/36/ЄС) [11]. Директива ґрунтується на положеннях Протоколу про попередження та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р., та Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми 2005 р.

Директива 2011/36/ЄС запроваджує мінімальні правила щодо визначення кримінальних правопорушень та санкцій до фізичних і юридичних осіб, причетних до торгівлі людьми, закріплює спільні положення з метою запобігання цьому злочину та захисту його жертв. Згідно з положеннями Директиви держави – члени ЄС повинні вживати необхідних заходів із метою притягнення до кримінальної відповідальності осіб, причетних до торгівлі людьми. Особливістю Директиви 2011/36/ЄС є те, що в ній велика увага приділяється захисту жертв злочину та наданню їм допомоги. Держави повинні надавати правову допомогу жертвам торгівлі людьми, а для неповнолітніх жертв передбачені особливі захисні заходи (фізична та психосоціальна реабілітація, можливість відвідувати навчальні заклади, призначення опікуна або піклувальника та ін.).

Директива 2011/36/ЄС передбачає проведення регулярних тренінгів для посадових осіб, проведення інформаційних кампаній та вживання заходів задля зменшення попиту на послуги жертв торгівлі людьми. Окремо у Директиві закріплені зобов'язання держав заснувати посади національних доповідачів або запровадити подібні механізми, які б здійснювали

моніторинг за реалізацією політики боротьби з торгівлею людьми на національному рівні.

З метою координації політики ЄС у сфері протидії торгівлі людьми у 2010 р. у рамках ЄС була заснована посада Європейського координатора з протидії торгівлі людьми. Його завдання полягає у сприянні координації та узгодженості діяльності інститутів, органів та держав – членів ЄС, а також третіх країн і міжнародних організацій у сфері протидії торгівлі людьми [12].

У 2010 р. Група експертів ЄС щодо торгівлі людьми виступила з пропозицією розробити Європейською комісією нову Стратегію щодо протидії торгівлі людьми на період 2012–2016 рр., яка була ухвалена в червні 2012 р. Метою цього документа є забезпечення ефективної координації між усіма суб'єктами, які беруть участь у боротьбі з торгівлею людьми.

У Стратегії визначені пріоритетні напрями і ряд ініціатив у сфері протидії торгівлі людьми, захисту жертв, а також судового переслідування осіб, причетних до торгівлі людьми, а саме: створення спеціалізованих національних правоохоронних підрозділів у сфері протидії торгівлі людьми; створення спільних слідчих груп за участю Європолу та Євроюсту; надання відомостей жертвам про їхні права відповідно до положень міжнародних документів і законодавства держав – членів ЄС; створення європейської бізнес-коаліції по боротьбі з торгівлею людьми для покращення співробітництва між компаніями та заінтересованими сторонами; створення єдиної загальноєвропейської платформи громадських організацій у сфері захисту жертв; підтримка моніторингу Інтернету і соціальних мереж [13].

Необхідно зазначити, що торгівля людьми належить до злочинів, боротьба з якими є одним із завдань Європолу та Євроюсту. Обидві установи Європейського Союзу здатні виконувати важливу роль у міжнародному співробітництві у сфері боротьби з торгівлею людьми.

За допомогою державних підрозділів, які делегують одного чи кількох офіцерів зв'язку до Європолу, держави-члени можуть забезпечувати Європол інформацією та матеріалами, необхідними для боротьби з торгівлею людьми. Забезпечення Європолу інформацією може дати такі результати щодо розслідувань та судових переслідувань у сфері торгівлі людьми, як обмін інформацією між державами-членами і з третіми державами, проведення Європолом оперативного аналізу на підтримку кримінальних розслідувань державами-членами, надання Європолом рекомендацій, експертної і технічної

підтримки у проведенні кримінальних розслідувань державами-членами. Для розслідування всіх правопорушень у межах компетенції Європолу його співробітники можуть брати участь в роботі об'єднаних слідчих груп. Це означає, що співробітники Європолу можуть сприяти усім видам діяльності та обміну інформацією з усіма членами групи відповідно до положень Конвенції про Європол [14].

Із метою налагодження співробітництва у боротьбі зі злочинністю, в тому числі з торгівлею людьми, між Європолом та Україною 4 грудня 2009 р. у м. Києві під час саміту Україна – ЄС була підписана Угода між Україною та Європолом про стратегічне співробітництво (ратифікована Україною 5 жовтня 2010 р.) [15].

Згодом, 11 березня 2015 р. у м. Києві та 19 березня 2015 р. у м. Гаазі, було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європолом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку (ратифікований Україною 4 червня 2015 р.) [16]. Це дасть можливість здійснювати обмін інформацією між Україною та країнами – членами ЄС через Європол у режимі реального часу та сприятиме координації зусиль держав – членів ЄС та України в запобіганні і протидії будь-яким формам міжнародної злочинності, у тому числі проявам торгівлі людьми.

Євроюст є органом ЄС для підвищення ефективності компетентних слідчих і судових органів держав-членів, коли вони проводять кримінальне розслідування тяжких та організованих транснаціональних злочинів. Кожна з держав – членів ЄС представлена в Євроюсті національним представником – прокурором, слідчим або суддею.

Євроюст відіграє важливу роль в усіх справах щодо протидії організованій злочинності, які передаються йому, включаючи справи про торгівлю людьми. У таких справах Євроюст діє на підставі звернення від компетентних органів держав-членів з метою: стимулювати обмін інформацією з приводу відповідних розслідувань та судового переслідування; сприяти виконанню звернень про взаємну правову допомогу; сприяти видачі та виконанню Європейського ордеру на арешт і надавати рекомендації; гарантувати узгодженість паралельних розслідувань тощо.

Слідчі або судові органи держав – членів ЄС, які несуть відповідальність за справи у сфері торгівлі людьми, повинні контактувати зі своїми національними представниками у Євроюсті з метою отримання допомоги. За зверненням компетентних органів держав-членів відповідні національні представники з Євро-

юсту можуть організовувати наради з питань узгодженості роботи за матеріалами судових справ.

Євроюст проводить щорічні стратегічні зустрічі з питань протидії торгівлі людьми для практиків, які спеціалізуються в цій галузі, з метою обговорення існуючих проблем і вироблення відповідної політики щодо розвитку законодавчої бази держав – членів ЄС [14].

8 грудня 2011 р. у м. Гаазі було завершено узгодження проекту Угоди про співробітництво між Україною та Євроюстом. Наразі опрацьовується питання щодо підписання згаданої Угоди.

Як уже зазначалось, Україна на сьогодні є державою походження і транзиту жертв торгівлі людьми в держави – члени ЄС. Україна з ЄС є не лише сусідом, що має з ним спільний кордон, але й стратегічним партнером у багатьох сферах, тому існує зацікавленість у встановленні більш тісних стосунків і розвитку діалогу з широкого кола питань, у тому числі активізації співробітництва у сфері протидії торгівлі людьми. Ця спільна мета вимагає інтенсифікації політичних, економічних, культурних і безпекових відносин, включаючи спільну відповідальність у боротьбі з цим ганебним явищем.

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони задекларовано прагнення посилення мобільності громадян і розвитку співробітництва у сфері міграції. З цією метою Сторонами взято зобов'язання зосередити співробітництво на спільному запровадженні ефективної та превентивної політики щодо боротьби з нелегальною міграцією, незаконним перетином нелегальними мігрантами державного кордону і торгівлею людьми, а також на захисті жертв таких злочинів [17].

Із метою координації політики щодо протидії торгівлі людьми 20 вересня 2011 р. Верховною Радою України був ухвалений закон «Про протидію торгівлі людьми». Цей Закон визначає організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантуючи гендерну рівність, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам [18].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2015 р. було схвалено Концепцію Державної соціальної програми протидії

торгівлі людьми на період до 2020 р., в якій передбачено створення умов для протидії торгівлі людьми та пов'язаній з нею злочинній діяльності, підвищення ефективності роботи з виявлення таких злочинів та осіб, які їх учиняють, вирішення питання щодо реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми [19].

У рамках співробітництва України з Європейським Союзом у сфері протидії торгівлі людьми проводяться численні робочі зустрічі, форуми, семінари, конференції. Учасники таких заходів мають змогу ознайомитися з міжнародно-правовими документами і законодавством держав – членів ЄС у сфері протидії торгівлі людьми, обмінятися практичним досвідом і корисною інформацією щодо організації боротьби з різними проявами торгівлі людьми; з'ясувати напрями діяльності міжнародних організацій, метою яких є сприяння державам у боротьбі з торгівлею людьми; налагодити тісну взаємодію з урядами країн і громадськими організаціями задля попередження і унеможливлення випадків торгівлі людьми, а також умов, що сприяють вчиненню таких злочинів, тощо.

Незважаючи на позитивні зрушення, нашій державі потрібно вжити широкий спектр заходів, спрямованих на унеможливлення торгівлі людьми, а саме: заходи для підвищення рівня обізнаності громадськості з питань торгівлі людьми для викоренення причин цього явища; забезпечення підвищення професійного рівня фахівців органів та підрозділів, які працюють у сфері протидії торгівлі людьми; посилення взаємодії всіх суб'єктів, які здійснюють заходи щодо протидії торгівлі людьми; виконання рекомендацій міжнародних експертів та правозахисних організацій у зазначеній сфері; розширення участі неурядових громадських організацій у сфері протидії торгівлі людьми; розвиток міжвідомчої співпраці і надання допомоги особам, які постраждали від цього злочину; здійснення моніторингу діяль-

ності закладів надання допомоги (реабілітації) постраждалим від торгівлі людьми та ін. Особливу увагу українській владі потрібно звернути на необхідність протидії таким новим тенденціям, як збільшення масштабів торгівлі людьми з метою трудової експлуатації (економічна ситуація в країні і брак робочих місць підвищують вразливість населення до сучасного рабства), а також з метою сексуальної експлуатації жінок.

Завершуючи наше дослідження, можна зробити **висновок**, що проблемі торгівлі людьми в рамках Європейського Союзу приділяється велика увага. На рівні ЄС прикладаються серйозні зусилля щодо боротьби з витоками цієї проблеми. Будь-які прояви торгівлі людьми розглядаються всіма інститутами ЄС як одні з найбільш серйозних порушень прав людини, і держави повинні докладати спільних зусиль щодо протидії цьому явищу. Характерною особливістю саме політики ЄС щодо протидії торгівлі людьми є те, що головна увага цього інтеграційного об'єднання зосереджена насамперед на забезпеченні дотримання прав людини – жертв цього явища, на створенні умов їх реінтеграції та соціалізації, а це, у свою чергу, сприятиме покращенню ситуації щодо притягнення до відповідальності винних осіб. Такий підхід має слугувати зразком для правотворчої діяльності у сфері протидії торгівлі людьми в Україні.

Викладені у статті положення можуть бути використані практично, а саме в науково-дослідницькій сфері для подальших наукових досліджень цієї проблеми, в науково-освітній сфері під час викладання навчальних дисциплін, у науково-методичній сфері з метою вдосконалення, розробки навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, а також у процесі організації роботи державних органів різних рівнів публічної влади, визначення напрямів співробітництва між Україною та Європейським Союзом тощо.

Список використаних джерел

1. Resolution on the exploitation of prostitution and the traffic in human beings // Official Journal. – С 120. – 16/05/1989. – Р. 0352.
2. Resolution on trade in women // Official Journal. – С 268. – 04/10/1993. – Р. 0141.
3. Resolution on trafficking in human beings // Official Journal. – С 032. – 05/02/1996. – Р. 0088.
4. Joint Action of 24 February 1997 adopted by the Council on the basis of Article K. 3 of the Treaty on European Union concerning action to combat trafficking in human beings and sexual exploitation of children // Official Journal. – L 063. – 04/03/1997. – Рр. 0002–0006.
5. Гаазька міністерська декларація європейських рекомендацій щодо ефективних заходів по запобіганню та боротьбі з торгівлею жінками з метою сексуальної експлуатації : 24–26 квітня 1997 р. // Права жінок: зміст, стан та перспективи розвитку. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. – С. 232–239.
6. Council Framework Decision of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings // Official Journal. – L 203. – 01/08/2002. – Рр. 0001–0004.

7. Святун О. Проблема правового регулювання протидії нелегальній міграції в рамках Європейського Союзу на прикладі боротьби з торгівлею людьми / О. Святун, О. Довжук // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2007. – Вип. 71, ч. 1. – С. 84–96.
8. Brussels Declaration on preventing and combating trafficking in human beings // Official Journal. – С 137. – 12/06/2003. – Рр. 0002–0009.
9. Council Conclusions of 8 May 2003 // Official Journal. – С 137. – 12/06/2003. – Р. 0001.
10. Commission Decision of 25 March 2003 setting up a consultative group, to be known as the ‘Experts Group on Trafficking in Human Beings’ (2003/209/EC) // Official Journal. – L 79. – 26.3.2003. – Рр. 25–27.
11. Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings, and Protecting Victims, Repealing Framework Decision 2002/629/JHA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:EN:PDF>.
12. Святун О. Діяльність Європейського Союзу щодо протидії сучасним формам рабства / О. Святун // Європейське право. – 2013. – № 1–2. – С. 139–145.
13. EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016 : Brussels, 19.06.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/antitrafficking/sites/antitrafficking/files/the_eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf.
14. Навчальний посібник у сфері протидії торгівлі людьми для суддів та прокурорів. Ознайомчі матеріали для держав-членів ЄС, асоційованих членів і держав-кандидатів на вступ [Електронний ресурс] // ОБСЄ : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/uk/ukraine/75880?download=true>.
15. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво : від 4 груд. 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_954.
16. Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку : від 11 берез. 2015 р., 19 берез. 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a12.
17. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : від 27 черв. 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
18. Про протидію торгівлі людьми : закон України від 20 верес. 2011 р. № 3739-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.
19. Концепція Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року : схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 жовт. 2015 р. № 1053-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-2015-p>.

Надійшла до редколегії 13.04.2016

ВОЙЦИХОВСКИЙ А. В. ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ

Исследованы особенности деятельности ЕС в борьбе с торговлей людьми; осуществлён анализ международных документов ЕС в указанной сфере. Определены новые организационно-правовые механизмы ЕС по противодействию торговле людьми.

Ключевые слова: *Европейский Союз, торговля людьми, Группа экспертов ЕС по торговле людьми, Европейский координатор по противодействию торговле людьми, Европол, Евроюст.*

VOYTSIHOVSKYI A. V. ACTIVITIES OF THE EUROPEAN UNION ON COMBATING HUMAN TRAFFICKING

Ukraine today is one of the countries of origin and transit of victims of human trafficking to the EU Member States, thus, research and harmonization of national legislation with EU legal norms in this area is of great theoretical and practical importance for Ukraine and other countries.

The objective of this article is to study the characteristics of the European Union activities in the fight against human trafficking; analysis of international documents of the EU in this area (resolutions, declarations, framework decisions, directives, strategies); determining new organizational and legal mechanisms of the EU in the sphere of combating human trafficking.

Special attention within the article is paid to the research of the activities of Europol and Eurojust – the EU institutions, which play an important role in establishing international cooperation in the fight against human trafficking.

As a result, the author has noted that the problem of human trafficking within the EU is paid much attention. At the EU level serious efforts exerted to combat the sources of this problem. Any manifestations of human trafficking are considered by all EU institutions as one of the most serious human rights violations, and the states should make joint efforts to combat this phenomenon. A characteristic feature of the EU policy on combating human trafficking is that the main attention of this integration association focuses primarily on ensuring human rights – the victims of this phenomenon, on creating the conditions for their reintegration and socialization, and this, in turn, will improve the

situation to bring to justice those responsible. This approach should serve as a model for legislative activities in combating human trafficking in Ukraine.

Keywords: *European Union, human trafficking, EU Expert Group on Human Trafficking, European coordinator on combating human trafficking, Europol, Eurojust.*

УДК [343.35:351.743]«1920»(477)

В. А. ГРЕЧЕНКО,

*доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРОТИДІЯ ПОРУШЕННЯМ ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ УСРР У 1920-ТІ РОКИ

Розглянуто деякі негативні аспекти в діяльності міліції в радянській Україні в період нової економічної політики – хабарництво та зловживання владою. Проаналізовано причини цього явища. Розглянуто конкретні випадки виявів корупції та спроби протидії їй.

Ключові слова: *Україна, міліція, законність, корупція, нова економічна політика.*

Grechenko, V.A. (2016), "Combating legality violations within militia activities of Ukrainian SSR in 1920s" ["Protydiia porushenniam zakonnosti v diialnosti militsii USRR u 1920-ti roky"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 24–31.

Постановка проблеми. Історія радянської міліції – це не лише історія протидії злочинності, де міліція виступала активним борцем із криміналітетом. Це також й історія протидії зловживанням у власних лавах, яка почалася разом з утворенням власне радянської міліції. Ця проблема набула суттєвої гостроти у 1920-ті роки з упровадженням непу, поширенням товарно-грошових відносин, тяжких соціально-економічних умов та низького рівня життя, викликаних руйнацією Першої світової та Громадянської воєн. Немає необхідності обґрунтовувати, що протидія злочинності у власних лавах була актуальною і в наступні роки і є такою ж і зараз. Її подолання – важливе завдання становлення поліції в Україні.

Стан дослідження. Незважаючи на актуальність, ця тема не користувалася популярністю. Вважалось недоцільним акцентувати увагу на злочинності в самій міліції. Тому слід відзначити у цьому аспекті лише дослідження українського історика О. К. Міхеєвої [1–3], яка зробила суттєвий внесок у розробку цієї проблеми і стала тут до певної міри першовідкривачем.

Виклад основного матеріалу. Про негативні явища доби становлення міліції в УСРР писав у своїх спогадах співробітник Харківського губрозшуку тієї пори Г. Слуцький: «В той час кримінальний розшук займався багатьма речами, які не мали безпосереднього стосунку до розшукової роботи... Чимало співробітників було звинувачено у хабарництві, зв'язках зі

злочинним світом та дискредитуванні влади... Такий стан речей мав місце приблизно до середини 1923 року» [4, с. 97].

Свідчення Г. Слуцького підтверджуються численними фактами. Як приклад порушення законності з боку працівників міліції можна навести матеріали з архівної кримінальної справи щодо перевищення влади співробітниками Харківської міліції Н. Ф. Федосовим та І. Я. Байдою. У червні 1922 р. ці працівники міліції, перебуваючи у нетверезому стані, намагалися вдертися до квартири якогось Баранникова в м. Харкові, заявляючи, що їм треба зробити в нього обшук. На шум вийшов його сусід Д. І. Федотов – слюсар заводу «Електросила» (нині Харківський електромеханічний завод), який став вимагати ордер на обшук. Ордер не було пред'явлено, роздязненого Федотова вивели з будинку, почали бити, в тому числі руків'ям нагана. Але це побачили люди, які були на вулиці, міліціонери кинули Федотова і втекли. Федотов прибіг до помічника начальника міліції 9-го району м. Харкова Сабілова, який затримав та роззброїв міліціонерів.

Бюро комуністичного осередку заводу «Електросила» надіслало листа до ревтрибуналу при губвиконкомі з проханням розслідувати цю справу і притягти міліціонерів до суворої відповідальності. Цей лист є дуже характерним для того часу і не випадково знаходиться в архівній кримінальній справі на першій сторінці. Не дивує й те, що ще до суду орган низової